

Fylkesmannen i Agder

Forslag til vern av Skagelidalen og Myran
naturreservat samt utvidelse av Torehei
naturreservat

Farsund, Kristiansand og Lillesand kommuner

Agder Fylke

Utkast til verneplan for skog

Høringsutgave desember 2020

Innholdsfortegnelse

Høring av verneplaner	3
Innledning	3
Naturfaglige registreringer	3
Verneform	4
Hva medfører vernet?	4
Verneforskrift og restriksjonsnivå	4
Generelle kommentarer til bestemmelsene i verneforskriften	5
Inngrep	5
Planteliv	5
Dyreliv	5
Friluftsliv	6
Motorferdsel	6
Skjøtsels- og forvaltningsplaner	6
Generelle unntaksbestemmelser	7
Forvaltningsmyndighet	7
Økonomisk erstatning	7
Verneprosessen	7
Oppstart av verneprosess	7
Endringer etter oppstartsmelding	7
Sammendrag av innkomne innspill	8
Fylkesmannens kommentarer til innspillene	10
Områdebeskrivelser	11
Skagelidalen naturreservat	11
Myran naturreservat	12
Torehei naturreservat (utv.)	12
Verneforskrifter	14
Forskrift om vern av Skagelidalen naturreservat, Farsund kommune, Agder fylke	14
Forskrift om vern av Myran naturreservat, Kristiansand kommune, Agder fylke	17
Forskrift om vern av Torehei naturreservat, Lillesand kommune, Agder fylke	20

Høring av verneplaner

Fylkesmannen i Agder sender med dette ut forslag til verneplan for opprettelse av Skagelidalen naturreservat i Farsund kommune og Myran naturreservat i Kristiansand kommune samt utvidelse av Torehei naturreservat i Lillesand kommune på lokal og sentral høring. Verneplanen sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

Innspill til verneforslaget sendes skriftlig til Fylkesmannen i Agder innen 8.02.2021

Innledning

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Per januar 2020 er ca. 5 % av all skog og av dette 3,8 % produktiv skog i Norge vernet, jf. tall fra NIBIO. Dette er langt mindre enn andre land i Europa. Forskernes nasjonale anbefaling er at 4,6 % av det produktive skogarealet vernes. St.meld. nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra en rapport fra NINA og Skogforsk, «Evaluering av skogvernet i Norge» (Framstad mfl. 2002). Stortinget har videre satt seg som mål å verne 10 % skogareal. Opptrappingen av skogvernet er en viktig del av Norges bidrag for å stanse tap av biologisk mangfold. Norge har forpliktet seg til å ta vare på vårt biologiske mangfold gjennom nasjonale målsettinger og internasjonale avtaler. Vern av skogområder skal bidra til et representativt vern av skogtyper og sikre trua arter og naturtyper i norsk skog. Norge har stor variasjon av skogtyper, også skogtyper som er internasjonalt sjeldne. Nær 50 prosent av de trua og nær trua artene i Norge lever i skog.

Regjeringens arbeid med vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer: Frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I Stortingsmeldingen blir begge strategiene trukket fram som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge.

Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Arbeidet skjer i et nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndighetene. Miljøvernmyndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet så vil det bli gjennomført forhandlinger med grunneier om avgrensing, verneforskrifter og økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Alle verneforslagene omtalt i denne verneplanen er et resultat av tilbud om frivillig vern av skog fra grunneier(e).

Naturfaglige registreringer

Naturfaglige kvaliteter og verneverdier i de foreslåtte naturreservatene Skagelidalen og Myran er beskrevet i forbindelse med Miljødirektoratets kartleggingsprosjekt «Frivillig vern». Faktaark for disse to kartlagte skogområdene er publisert i skogdatabasen NARIN (<https://biofokus.no/narin/>). Den foreslåtte utvidelsen av Torehei naturreservat er kartlagt av Rådgivende biologer og er beskrevet i rapporten «*Naturfaglige registreringer av skogarealer tilbudt for vern i 2014 – Aust-Agder, Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal*».

Verneforslaget for Skagelidalen omfatter i sin helhet et kjerneområde på 160 daa med skogtypen fattig boreonemoral regnskog som er mangelfullt representert i dagens skogvern. Området har en relativt stor andel høybonitetsskog og mye av skogen er biologisk gammel og urørt. Det ble også

registrert flere rødlistearter knyttet til denne type regnskogsmiljøer. Myran naturreservat foreslås vernet først og fremst på bakgrunn av vernekvalliteter knyttet til gammel eikeskog og rik edelløvsog. I den rike edelløvsog er det stedvis en velutviklet og artsrik edelløvsogsfora og høyt potensiale for særlig rødlistede jordboende sopp, men også interessante arter knyttet til gamle edelløvtrær. Utvidelsesområdet i Torehei naturreservat har vernekvalliteter blant annet knyttet til rik edelløvsog (alm-lindeskog) og gammel eikeskog. Skogtypen i utvidelsesområdet er i stor grad av samme type som eksisterende verneområde, men med noen færre rike kjerneområder.

Rapportene i skogdatabasen NARIN samt nevnte rapport fra Rådgivende biologer beskriver naturgrunnlag, vegetasjon, skogstruktur og påvirkning og det gis beskrivelse, avgrensing og en verdivurdering av registrerte kjerneområder. Verdivurderingen tar utgangspunkt i en rekke kriterier som urørthet, død ved, forekomst av gamle trær, treslagsvariasjon, rikhet, arrondering og forekomster av sjeldne og trua arter. Verdivurderingen er foretatt etter Miljødirektoratets standardmal for vurderinger og verdisetting av verneområder.

For nærmere beskrivelse av de foreslåtte verneområdene samt hovedinnholdet i den naturfaglige registreringen, viser vi til områdebeskrivelsen på slutten av høringsdokumentet.

Verneform

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, etter naturmangfoldloven § 37. Begge de to nye områdene tilfredsstillter etter vår vurdering vilkårene i naturmangfoldloven (nml.) § 37 om områder som kan vernes som naturreservat. Siden området som fremmes for vern som utvidelse av et eksisterende naturreservat inneholder mange av de samme vernekvallitetene som allerede er vernet i området, mener Fylkesmannen det er naturlig at verneformen naturreservat videreføres også for dette området. Utvidelsesområdet tilfredsstillter etter vår vurdering vilkårene i naturmangfoldloven (nml.) § 37 om områder som kan vernes som naturreservat.

Hva medfører vernet?

Ved vern av skog som naturreservat legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet innebærer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene uforstyrret skal kunne finne sted i området.

Et vernevedtak vil få konsekvenser for fremtidig bruk og hvilke aktiviteter som kan foregå i området. Alle tiltak som kan føre til endringer i naturmiljøet vil være forbudt. Skogsdrift, skogskjøtsel, uttak av ved, nydyrking, drenering og andre aktiviteter samt oppføring av bygninger vil ikke være tillatt. Det samme gjelder motorisert ferdsel. En del tiltak som kunne gjennomføres tidligere, vil nå være søknadspliktige. I fellesskap vil søker og forvaltningsmyndighet ofte komme fram til løsninger som gjør at det ønskede tiltaket kan gjennomføres uten å komme i konflikt med verneformålet. For enkelte søknadspliktige tiltak kan det gis tillatelser som gjelder for flere år om gangen. Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som vanlig ferdsel til fots og på ski, jakt og plukking av bær og sopp vil kunne foregå som tidligere.

Verneforskrift og restriksjonsnivå

Fylkesmannen har utarbeidet et forslag til verneforskrift der det foreslåtte utvidelsesområdet innarbeides i gjeldende verneforskrift for Torehei naturreservat. Forskriftene for de tre foreslåtte verneområdene sendes nå på høring sammen med forslaget til vernekart. Her er det forsøkt å gjøre tilpasninger i samsvar med de opplysningene vi har fått om brukerinteressene i området ved

innsending av tilbud om frivillig vern og etter kunngjøring om oppstart av arbeidet med verneprosessen. Nye forhold som blir kjent om det enkelte verneområde og uttalelser som kommer inn i forbindelse med den sentrale høringen kan føre til at det blir gjort ytterligere tilpasninger av verneforskriften etter høringsperioden er utløpt. Det er derfor av stor betydning at høringsinstansene kommer med innspill til den aktuelle verneforskriften. Mulighet for justering av verneforskriften må vurderes opp mot hensynet til verneformålet i hvert enkelt tilfelle.

Generelle kommentarer til bestemmelsene i verneforskriftene

De lokale verneforskriftene gir en nøyaktig oversikt over hva vernet innebærer med hensyn til hvilke tiltak og aktiviteter som kan gjennomføres i verneområdene. Nedenfor gis det noen generelle kommentarer til forskriftene.

Inngrep

Verneforskriftene legger opp til at gjennomføring av tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Bestemmelsen inkluderer anlegg av ulike slag (midlertidige og faste), men også andre typer tiltak som uttak og oppfylling av masse, henleggelse av avfall og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Det er ikke tillatt å føre opp nye bygg som for eksempel hytter eller jaktbuer i reservatene. Eksisterende bygninger kan vedlikeholdes opp til den standarden de har på vernetidspunkt, men det legges ikke opp til oppgradering og/eller standardheving. Men hensyn til eventuell gjenoppføring av bygninger, forutsettes det at dette skjer innenfor rammen av den størrelse og utforming som bygningen hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidpunktet er tillatt. Anlegg viser her til eksisterende skogsbil/traktorveier, kulturminner, stier med mer. I noen tilfeller kan det åpnes for at eksisterende godkjente traktorveier som tegnes inn i vernekartet kan benyttes til kjøring med traktor/ATV for uttransport av felt storvilt. Dette gjelder da kun på avmerket traktorvei og ikke i terrenget ellers.

Gjennom verneprosessen vil Fylkesmannen vurdere hvilke stier og traktorveier som skal kunne vedlikeholdes. Disse vil bli avmerket i vernekartet. For at eldre traktorveier skal kunne vedlikeholdes må de ha et lovlig og reelt bruksformål utover uttransport av felt storvilt. Fylkesmannen minner om at traktorveier som regel er anlagt i forbindelse med drift av skogen. Ved et vern av området vil skogsdrift ikke være tillatt og behovet for å vedlikeholde denne type drifteveier faller derfor som regel bort.

Det bemerkes at plan- og bygningslovens (pbl.) bestemmelser vil gjelde i tillegg til bestemmelsene i verneforskriften, men at det ikke kan gis tillatelser utover det som er tillatt etter vernereglene.

Planteliv

Vernebestemmelsene legger opp til en generell plantelivsfredning som inkluderer all vegetasjon i de aktuelle reservatene. Det er heller ikke tillatt å så eller plante trær og annen vegetasjon. Plukking av bær og matsopp er fremdeles tillatt som før, og det vil også være tillatt å gjøre opp bål dersom en samler små tørrkvist fra bakken eller benytter seg av medbrakt ved.

Dersom plukkhogst inngår som nødvendig skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene, vil dette være tillatt.

Dyreliv

Det er lagt opp til en generell dyre- og fuglelivsfredning i naturreservatene. Fredningen gjelder også reirplasser og hiområder inkludert beverhytter. Det er imidlertid åpnet opp for jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk forutsatt at det foreligger tillatelse fra grunneier.

Friluftsliv

Ferdsl til fots og på ski i verneområdet er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er sykling, ridning og bruk av hest og kjerre forbudt i de foreslåtte verneområdene utenom på stier og veier som går fram av vernekartet.

Det er heller ikke tillatt å bruke naturreservatene til idrettsarrangementer eller større arrangementer. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til at enkelte større arrangementer kan gjennomføres i reservatene.

Dersom det over tid viser seg at tillatt ferdsel er i strid med verneformålet, kan Miljødirektoratet, ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatene. Utarbeidelse og eventuell innføring av en slik forskrift følger forvaltningslovens regler.

Motorferdsel

I utgangspunktet er all motorisert ferdsel i naturreservater forbudt. Tradisjonelt er en stor del av verneområdene benyttet i forbindelse med storviltjakt (elg og hjort), og det kan derfor være aktuelt med tilpasninger av verneforskriften med hensyn til uttransport av felt elg/hjort på eksisterende traktorveier og i terrenget generelt. I rene skogområder med liten fare for at det kan oppstå kjøreskader, foreslås det et generelt unntak i verneforskriften om at lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget kan benyttes for uttransport av storvilt dersom det er nødvendig.

Det vil også kunne oppstå et behov for bruk av motorkjøretøy i forbindelse med nødvendig vedlikehold på eksisterende traktorveier som går gjennom det foreslåtte verneområdet. Verneforskriften åpner for at motorferdsel på eksisterende traktorveier i forbindelse med nødvendig vedlikehold kan tillates, men da etter godkjent søknad om dispensasjon fra vernereglene. Det samme gjelder i forbindelse med nødvendig motorferdsel ved gjennomføring av vedlikehold på eksisterende bygninger som er i bruk på vernetidspunkt.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med tilhørende forskrift gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. Det kan være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelser etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneiers rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Skjøtsels- og forvaltningsplaner

Verneformålet i de tre foreslåtte naturreservatene er knyttet opp mot å frede alt naturlig plante- og dyreliv, og at skogen si størst mulig grad skal få utvikle seg i retning naturskog gjennom fri utvikling uten inngrep. Det registrerte artsmangfoldet i de tre områdene er ikke knyttet opp mot kulturbetingete naturtyper, og vi vurderer derfor det totale skjøtselsbehovet til å være relativt lite. For Torehei naturreservat, vil det være aktuelt å gjennomføre noe skjøtsel i form av uttak av gran og enkelte fremmede arter (edelgran) for å sikre at verneverdiene i edelløvs skogen opprettholdes. Tilsvarende problemstilling er relevant, også i Skagelidalen naturreservat, der gran har spredd seg inn i det foreslåtte verneområdet fra omkringliggende granplantefelt. Det er åpnet for slike skjøtselstiltak i forslag til verneforskrift.

I utkast til verneforskrift åpnes det for at det kan utarbeides forvaltningsplan for reservatene. Fylkesmannen mener dette er særlig aktuelt for Torehei naturreservat, der det er flere interesser og brukergrupper som blir berørt av den foreslåtte utvidelsen av eksisterende reservat. Dette gjelder blant annet lokalt idrettslag som benytter området til orientering, at området er mye benyttet til ridning og friluftsliv samt at det er behov for gjennomføring av enkelte skjøtselstiltak som nevnt over.

Vi anbefaler derfor at det startes opp arbeid med å lage forvaltningsplan for naturreservatet etter at vernevedtaket foreligger. Fylkesmannen vil også vurdere hvorvidt det bør utarbeides forvaltnings- eller skjøtselsplan for Skagelidalen naturreservat.

Etter et eventuelt vedtak om fredning av områdene som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil områdenes grenser bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp tavler med utfyllende informasjon om naturverdier samt gjeldende verneforskrifter og avgrensning av området. Statens Naturoppsyn, vil etter at verneområdene er opprettet, få ansvar for å drive oppsyn i de aktuelle naturreservatene.

Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. nml. § 48. Fylkesmannen påpeker at «vesentlige samfunnsinteresser» forstås som tiltak av nasjonal betydning.

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Det foregår en prosess hvor kommunene er tilbudt forvaltningsmyndigheten over visse typer verneområder innen kommunens grenser. Hvem som vil bli forvaltningsmyndighet for de aktuelle naturreservatene vil bli endelig bestemt av Miljødirektoratet etter at vernevedtaket er fattet.

Økonomisk erstatning

Etter reglene i naturmangfoldloven (jf. §§ 50 og 51) har eiere og rettighetshavere til eiendom som blir fredet som naturreservat krav på erstatning for økonomisk tap som følge av vernevedtaket. Arbeidsformen frivillig vern innebærer at det forhandles om avtaler med de berørte grunneierne. Det ble gjennomført takstbefaring i utvidelsesområdet på Nedre Timenes i starten av desember 2019. Avtale om erstatningssum vil være på plass før det fattes endelig vedtak om vern av området. Når erstatningssummen er avtalt, vil denne normalt bli utbetalt kort tid etter at det er fattet vernevedtak i statsråd.

Verneprosessen

Oppstart av verneprosess

Fylkesmannen i Agder meldte oppstart av verneprosess for de tre foreslåtte skogreservatene, som nå sendes på høring, den 22.09.2020. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneiere og øvrige direkte berørte parter; deriblant Kristiansand kommune, Farsund kommune, Lillesand kommune, Agder fylkeskommune samt andre aktuelle lokale lag og foreninger. Melding om oppstart av verneplanarbeid ble annonsert i Agderposten, Fædrelandsvennen, Lister 24 og Lillesandsposten.

Det kom inn totalt sju innspill til oppstartsmeldingen. Av disse gjaldt tre utelukkende utvidelsen av Torehei naturreservat. Blant andre Agder fylkeskommune, Farsund kommune og Lillesand kommune har ikke uttalt seg til oppstartsmeldingen. En sammenfatning av hovedinnholdet i innspillene og Fylkesmannens vurdering av innspillene følger nedenfor.

Endringer etter oppstartsmelding

Det er gjort en mindre justering i vernekartet for Skagelidalen, da vernegrensa i oppstartsmeldingen på enkelte steder var lagt sånn at sjøareal ble inkludert i verneområdet. Dette innebærer at arealet er justert ned med 2 daa i høringen. Tilsvarende endring er gjort i vernekartet for Myran

naturreservat der grensen nå er lagt i vannkant. I tillegg har grunneier tilbudt et større areal med blant annet rik edelløvskog som han ønsket å inkludere i verneområdet blant annet av arronderingsmessige grunner. Området er da blitt om lag 10 daa større enn ved oppstart.

Etter innspill fra Språkrådet er det gjort en navneendring i området som i oppstartsmeldingen het Tronstadvannet naturreservat. Dette er i høringen endret til Myran naturreservat.

Etter innspill fra grunneier i Myran naturreservat, er forskriften endret til å kunne åpne for bålrensing med medbrakt ved eller tørrkvist fra bakken.

Det er flere brukerinteresser i Torehei naturreservat og nå foreslått utvidelsesområde. Området er mye brukt til friluftsliv samt noe til orienteringsaktiviteter og ridning. Det åpnes derfor for at den resterende delen av traktorveien i Toredalen samt stien fra Toredalen og opp mot Røymyråsen kan benyttes til ridning. Når det gjelder ulike orienteringsaktiviteter, legges det opp til at dette løses med retningslinjer i forvaltningsplan for Torehei naturreservat. Aktuelle veier og stier til ridning er nå tegnet inn i vernekartet som sendes på høring.

I forskriften for Torehei naturreservat er det også tatt inn en bestemmelse om at det kan benyttes ATV og/eller traktor på eksisterende traktorvei gjennom Toredalen for uthenting av felt storvilt.

Sammendrag av innkomne innspill

Agder orienteringskrets viser til at de i utgangspunktet generelt er positive til vern av skog, men at de ønsker at orienteringsidrettens aktiviteter skal få unntak fra vernebestemmelsene. De viser videre til at orientering i all hovedsak er en breddeidrett som omfatter alt fra trening og konkurranse for medlemmer av lokale orienteringsklubber, til rene mosjonstilbud som tur-orientering i flere varianter. De mener derfor at orientering må falle naturlig inn under definisjonen av «folkehelseiltak». Orienteringsmiljøet generelt er opptatt av å samarbeide godt med grunneiere og andre med interesser i skogen, for å ivareta deres interesser med tanke på hekketid og jakt samt andre naturverninteresser og fremhever at de er imøtekommende for å finne gode løsninger med tanke på valg av tidspunkt for gjennomføring av sine aktiviteter. Det fremheves at et orienteringsarrangement stort sett setter små fotavtrykk i skogsvegetasjonen fordi det er få av løperne som løper på samme sted.

I Torehei overlapper det eksisterende verneområdet og forslag til utvidelsen med orienteringskartet for Kvåse. Orienteringskretsen ønsker derfor at det skal gjøres et unntak for gjennomføring av arrangementer i regi av orienteringskretsen for hele det samla naturreservatet. I denne sammenheng vises det til et unntak for orienteringsaktivitet som er tatt inn i verneforskriften for et naturreservat i Birkenes kommune: «*Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for: ... f) Orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere samt tur-orientering, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt. 2.2 i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" av 3.12.1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges*».

Orienteringskretsen ber om at tilsvarende unntak tas inn i verneforskriften for Torehei naturreservat.

Direktoratet for Mineralforvaltning kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. Vi har derfor ingen merknader til melding om oppstart av verneprosess for Skagelidalen, Tronstadvann og utvidelse av Torehei naturreservat. De ber likevel om å få saken oversendt når verneforslagene legges ut på høring.

Språkrådet peker på at det i oversendelsesbrevet står *Tronstadvann* naturreservat, mens det på forslag til vernekart står *Tronstadvannet*. Det følger av sentralt stedsnavnregister at Tronstadvannet

er tilrådd skrivemåte på navnet på vannet, og de anbefaler derfor Tronstadvannet i bestemt form dersom en velger å gå videre med dette navnet på verneområdet. De påpeker at det foreslåtte verneområdet kun dekker en liten del av området rundt vannet, så Fylkesmannen bør derfor vurdere om det finnes et annet navn som kunne passe bedre på verneområdet.

De har ingen merknader til Skagelidalen, da navnet er dekkende for området og eneste godkjente skrivemåte for naturnavnet i sentralt stedsnavnregister.

Språkrådet har ingen merknader til at navnet Torehei videreføres på det utvidede verneområdet. De peker imidlertid på at i SSR er Toreheia og Lille Toreheia eneste godkjente skrivemåter for naturnavnene som ligger til grunn for navnet på verneområdet. Disse navnene er ikke registrert i herredsregisteret, men tilsvarende navn i Lillesand finnes både med og uten bestemt endelse. Vi har derfor bedt Kartverket om å reise formell navnesak på disse to naturnavnene for å få fastsatt skrivemåten. Skrivemåten som blir vedtatt for naturnavnene blir førende for skrivemåten av navnet på naturreservatet.

Kristiansand kommune har ingen merknader til foreslått avgrensning og forslag til vernebestemmelser for Tronstadvann naturreservat.

IL Høvdingen Orientering nevner i sitt innspill at toppen av Torehei er et av de mest besøkte trimpunktene til Idrettslaget Høvdingen. Toppen er en del av en mye brukt rundløype, har eksistert i over 30 år og besøkes av omtrent 1500 personer årlig. I tillegg påpeker idrettslaget at Kvåseskauen inkludert Torehei er et område som er mye brukt til orientering. Både oriengeringsgruppa i Høvdingen samt Agder o-krets har brukt området til orienteringsløp siden 1960-tallet. Høvdingen arrangerer vanligvis også årlig turorientering innenfor eksisterende naturreservat eller det tilbudt utvidelsesområdet. Det er viktig for idrettslaget Høvdingen at aktiviteten som skjer i området i dag kan opprettholdes på samme nivå også ved et utvidet vern. Det vises til at slik aktivitet er positivt for folkehelsen samtidig som den innebærer liten belastning for naturen. Orienteringsløp i området vil gi minimal slitasje og vil bli gjennomført i tråd med sentrale retningslinjer og i dialog med aktuelle grunneiere. Ved eventuelle gjennomføringer av større o-løp, bør det kunne gis dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Kvåse krets velforening viser, i likhet med O-gruppa i Høvdingen IL til betydningen av Torehei og eksisterende turløype, som trimpunkt over lang tid samt til viktigheten av området for gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter i regi av Høvdingen. For Kvåse krets velforening er det viktig at Høvdingen IL kan opprettholde den aktiviteten som er i området i dag, særlig knyttet til turorientering og toppturpunkt. Dette er turer for vanlige turgåere i flott natur, uten at det belaster naturen nevneverdig. Det er viktig at stier kan ryddes, vedlikeholdes og merkes uten at dette må søkes om. Velforeningen legger til grunn at ordlyden i verneforskriften knyttet til uttransport av felt vilt, opprettholdes også for utvidet område og slik at jakten som har foregått kan fortsette på samme måte som før vernet. Friluftaktiviteten i området inkluderer, i tillegg til turgåing og orientering, også ridning med hest. Vi mener at det må åpnes for ridning i naturreservatet på sti som går gjennom Toredalen slik det er merket av på vernekartet i eksisterende reservat og slik den fortsetter langs dalen i utvidelsen av området. I tillegg ønsker vi at utvidelsen av verneområdet ikke er til hinder for at man kan ri over Røyrmyråsen. Dette innebærer at stien over hit, hvor en liten del vil ligge innenfor utvidet reservat, må merkes av i vernekartet og åpnes for ridning.

Forum for natur og friluftsliv Agder mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. De peker videre på at naturreservater er den strengeste verneformen vi har i Norge, og at dette kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. De ber derfor om at verneforskriften utformes på en måte som gir minst mulig konflikt

mellom natur- og friluftslivsinteresser. De ber også om at vernet i de tre foreslåtte områdene, ikke bør være til hinder for jakt og enkel friluftaktivitet med mindre det er spesielt gode grunner for det. Det bør også gis rom for å samle inn belegg av arter i forbindelse med biologiske undersøkelser. FNF Agder stiller seg positiv til de foreslåtte avgrensningene for de tre verneområdene som høringen omfatter.

Fylkesmannens kommentarer til innspillene

To av mottakerne av oppstartsmeldingen har kommet med tilbakemelding om at de ikke har noen konkrete merknader til de tre verneforslagene som nå legges ut til høring. Fylkesmannen mener derfor at det ikke er nødvendig å kommentere innspillene fra **Direktoratet for mineralforvaltning og Kristiansand kommune** noe nærmere.

Agder orienteringskrets

Fylkesmannen støtter orienteringskretsen i synspunktet om at aktiviteter som orientering og turorientering må kunne anses som viktige i et folkehelseperspektiv. Vi er klar over at orienteringskartet for Kvåse gjelder i eksisterende naturreservat samt i det foreslåtte utvidelsesområdet, og vil så langt det lar seg gjøre innenfor rammen av verneforskriften å ta hensyn til orienteringskretsens ønsker om gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter. Det følger av malen til verneforskriften at større arrangementer er forbudt. Dette forbudet vil i utgangspunktet også ramme gjennomføring av orienteringsløp og turorientering. På bakgrunn av at verneverdier og skogtyper er relativt like i Torehei naturreservat og i deler av Nedre Timenes naturreservat, mener vi det vil være hensiktsmessig å legge seg på en nokså lik linje med hensyn til forvaltning av de to skogreservatene når det gjelder i hvilken grad en skal kunne åpne for orienteringsaktiviteter uten nærmere søknadsbehandling. I utkast til forvaltningsplan for Nedre Timenes innebærer dette at det åpnes for orienteringsløp med inntil 150 deltakere og turorientering. Andre idrettsarrangementer og større orienteringsløp vil da kreve dispensasjon fra forskriften. Vi har lagt inn bestemmelser i forskriften som legger opp til en slik praksis også for Torehei naturreservat, og mener derfor at innholdet i innspillet er tatt til følge. Vi bemerker imidlertid at i en overgangsperiode etter vernevedtak og inntil forvaltningsplanen er ferdig utarbeidet, vil det være nødvendig å søke om dispensasjon fra verneforskriften for gjennomføring av orienteringsløp (også mindre) samt oppsetting av turorienteringsposter. Det vil imidlertid være mulig å gi en tillatelse som vil gjelde for flere sesonger slik den lokale orienteringsklubben ikke vil måtte søke på nytt hvert år.

Når det gjelder verneområdet i Birkenes kommune som det vises til at det er direkte tillatt med orienteringsløp med inntil 200 deltakere uten søknad, mener vi dette ikke er direkte overførbart til Torehei naturreservat. Skogtypene i de to aktuelle reservatene er forskjellige, og verneområdet i Birkenes er vurdert som betydelig mer robust med tanke på slitasje sammenlignet med Torehei. Videre er Øygardsmarka og Brattfossheia naturreservat også er mye mindre besøkt og vesentlig større i areal enn Torehei naturreservat.

Språkrådet

Fylkesmannen vurderer Språkrådets innspill om å vurdere om det finnes et mer dekkende navn på naturreservatet foreslått som Tronstadvannet, som godt. Fylkesmannen har vært i kontakt med AT Skog som igjen har kontaktet grunneier og drøftet navneendringen. Grunneier kom med forslag til navn som kunne være aktuelle; Molen og Myran. Av disse dekker Myran et større område, og er i større grad kjent lokalt en Molen. For grunneier var begge disse alternativene likeverdige, og området sendes derfor på høring som Myran naturreservat.

Når det gjelder navnetsettingen på Torehei naturreservat, er Fylkesmannen kjent med at Statens Kartverk har reist formell navnesak på dette navnet. Fylkesmannen sender likevel området på høring med navnet Torehei naturreservat, men tar forbehold om at det må foretas en navneendring når resultatet av navnesaken foreligger.

IL Høvdingen – orientering

Momentene i innspillet fra orienteringsgruppa i IL Høvdingen er sammenfallende med innholdet i innspillet fra Agder orienteringskrets. For Fylkesmannens kommentarer knyttet til gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter i Torehei naturreservat, viser vi til vår kommentar til Agder orienteringskrets over.

Kvåse krets velforening

Fylkesmannen mener at dersom det tas inn bestemmelser i forskriften og utarbeides forvaltningsplan som nevnt under vår kommentar til Agder orienteringskrets sitt innspill til oppstartsmeldingen, vil hensynet til friluftslivet i området rundt Torehei være ivaretatt. Bestemmelsen i gjeldende forskrift om at eksisterende stier og veier kan merkes og ryddes uten søknad, er videreført også i det foreslåtte utvidelsesområdet. Det samme gjelder for ordlyden i forskriften knyttet til uttransport av felt vilt. Etter innspill, har Fylkesmannen funnet å utvide denne bestemmelsen til også å gjelde bruk av ATV og/eller traktor på eksisterende traktorvei tegnet inn i vernekartet. Det legges til grunn at både små- og storviltjakt i området skal kunne fortsette som tidligere, også ved et utvidet vern av Torehei naturreservat. I innspillet peker velforeningen på at også hesteridning, er en del av den eksisterende friluftaktiviteten i området rundt Torehei. Det er derfor et ønske om å åpne for ridning på en mindre del av en eksisterende sti ved Røymyråsen på en strekning like i underkant av 75 meter innenfor foreslått reservatgrense. Etter ca. 75 meter kobles stien på eksisterende traktorvei gjennom Toredalen der det allerede er åpnet for ridning. Fylkesmannen kan ikke se at det vil medføre risiko for skade på verneverdier dersom en åpner opp for ridning på eksisterende sti i ytterkant av foreslått utvidelsesområde. Stien er derfor tegnet inn i forslag til vernekart som legges ut til høring.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF)

Slik Fylkesmannen vurderer det, vil de foreslåtte vernebestemmelsene for områdene ivareta hensynet til natur- og friluftslivsinteresser. Tradisjonelt friluftsliv er tillatt som tidligere, og eksisterende stier kan merkes og vedlikeholdes. Plukking av bær og matsopp samt små- og storviltjakt vil fremdeles være tillatt også ved et fremtidig vern. Når det opprettes naturreservater er utgangspunktet at all vegetasjon inkludert planter, sopp og lav fredet. Det er derfor ikke tillatt å ta med seg hele eller deler av disse fra områdene. Det følger heller ikke av verneforskriften at gjennomføring av vitenskapelige undersøkelser er direkte tillatt. Dette innebærer at gjennomføring av biologiske undersøkelser vil kreve dispensasjon fra forskriften. Dersom en slik søknad innvilges, vil normal innhenting av belegg inngå som en del av undersøkelsene og dermed være tillatt.

Områdebeskrivelser

Skagelidalen naturreservat

Det foreslåtte naturreservatet ligger helt nordvest i Farsund kommune, ca. 10 km fra Farsund sentrum, og grenser like inntil Fedafjorden. Skogområder utgjør et nordvendt landskap med berg og smådaler i et sterkt oseanisk regnskogsklima. Vegetasjonen er ikke veldig variert med blåbærskog som mest typiske utforming. Det er imidlertid innslag av kilde- og høgstaudevegetasjon i området med dypere løsmasser i nord og lyng- og bærlyngskog finnes i tilknytning til de høyereliggende

delene. Bjørk er klart vanligste treslag, men det er finnes også innslag av osp, rogn og selje, samt beskjedent med eik, ask og furu.

Mye av skogen må regnes som biologisk gammel skog med god sjiktning, innslag av gamle trær og liggende og stående død ved. En stor del av verneforslaget har naturtypekvaliteter som regnskog, og er verdivurdert som svært viktig (A verdi). Det er kartlagt fem rødlistede arter og noen andre arter som alle har tilknytning til regnskogsmiljøer i denne delen av landet. Av registrerte rødlistearter kan man trekke fram piggtrollskjegg (VU), kystkorallav (NT), ringstry (NT) og vasshalemose (NT), som alle tilknyttet fattig boreonemoral regnskog.

Området skårer middels på alle relevante parametere av stedsbetingede egenskaper, artsmangfold og gammelskogsparametere. Skagelidalen vurderes derfor som et regionalt viktig og verneverdig område (**) som huser viktige regnskogskvaliteter som er vurdert som mangelfullt representert i dagens skogvern. Boreonemoral regnskog dekker mye av lokaliteten og er vurdert som sårbar (VU) på rødlisten for naturtyper.

Myran naturreservat

Det foreslåtte naturreservatet ligger i en østvendt skråning ned mot Tronstadvannet, like øst for Kimestad i gamle Søgne (nå: Kristiansand) kommune. Området er lavereliggende (ca. 45-120 moh.), og liten topografisk variasjon. Vegetasjonen utenfor kjerneområdene domineres av fattige vegetasjonstyper. I en markert dalgang (kjerneområde 2) som dekker omtrent 40 % av verneforslaget er det rikere vegetasjon, med dominans av krevende karplanter og edelløvtrær. Her er det generelt også høyere bonitet enn i resten av området.

Skogen innenfor verneforslaget er stort sett i hogstklasse V, til dels med gammelskogs karakter og store forekomster av læger. Generelt er det lite til middels mengde med død ved innenfor verneforslaget, men i kjerneområdene finnes en større andel død ved, samt kontinuitet i døde løvtrær. Det er avgrenset to kjerneområder i verneforslaget, en gammel eikedominert edelløvsog med B-verdi og en rik edelløvsog med stor andel lind og alm, med A-verdi. Den rike edelløvsog består stort sett av frisk rik edelløvsog (NT) og høgstaudeedelløvsog (VU).

Til sammen er det registrert tre rødlistearter innenfor verneforslaget. Det er imidlertid potensial for funn av flere rødlistearter knyttet til gammel eik og osp, vedboende sopp og insekter samt jordboende sopp.

De største kvalitetene ved området er knyttet til rik (og gammel) edelløvsog og det vurderes samlet som et verneverdig område med lokal verdi (*) på grunn av liten størrelse og få artsfunn, men på grensen til regional verdi. Myran naturreservat vil i middels grad bidra til inndeckning av mangler i skogvernet. Området dekker i første rekke opp viktige mangler knyttet til de viktige naturtypene frisk rik edelløvsog og høgstaudeedelløvsog og generelle mangler knyttet til gammel lavlandsskog på høy bonitet.

Torehei naturreservat (utv.)

Torehei naturreservat ligger vest for Isefjærfjorden, sørøst i Lillesand kommune. Området er et småkupert skoglandskap dominert av eik. I området finnes fattige vegetasjonstyper, som røsslyng-blokkbærskog med dominans av furu og med innslag av eik, på toppene av de mange kollene i skoglandskapet. Den dominerende vegetasjonstypen er allikevel blåbærskog med dominans av eik i tresjiktet. Det er også innslag av lågurtskog der arter som hassel, spisslønn, og spesielt barlind kommer inn. I tillegg er det spredte områder med edelløvsog og med arter som alm, ask og lind i tresjiktet.

Utvidelsesområdet er dominert av blandingskog med furu og eik, men omfatter også et kjerneområde med rik edelløvskog (alm-lindeskog). Her finner en eldre, grove samt individer av alm og lind som tidligere har vært styvet. Feltsjiktet er rikt, og her finner vi blant annet blåveis og myske. Både stående og liggende død ved finnes spredt i kjerneområdet. Utvidelsesområdet vil bidra til at en nå får vernet et større, sammenhengende og relativt urørt skogområde dominert av eik. Samlet er Torehei vurdert til regionalt verneverdig (**), og vil bidra til å dekke inn mangler i skogvernet knyttet til ulike utforminger av rik edelløvskog slik som lågurtskog og alm-lindeskog.

Verneforskrifter

Forskrift om vern av Skagelidalen naturreservat, Farsund kommune, Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en regionalt sjelden forekomst fattig boreonemoral regnskog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Farsund kommune: 62/3

Naturreservatet dekker et totalareal på 275 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Farsund kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., [opplag av båter], framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.
- e. Bålbrenning er forbudt

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d. Vedlikehold av eksisterende stier samt andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.

- e. Beiting.
- f. Utsetting av saltsteiner.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende veier og stier.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd b.
- d. Hogst av etablerte plantefelt.
- e. Merking og rydding av nye stier
- f. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- g. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- h. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- i. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og § 7 a, b, d og g.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikraftredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Forskrift om vern av Myran naturreservat, Kristiansand kommune, Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med gammel eikedominert edelløvskog og rik edelløvskog som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Naturreservatet inneholder også truet natur i form av de rødlistede skogtypene frisk rik edelløvskog og høgstaudeedelløvskog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Kristiansand kommune: 462/1

Naturreservatet dekker et totalareal på 133 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Kristiansand kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

- a. I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:
- b. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- c. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- d. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., [opplag av båter], framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
- e. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier, stier og andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.
- e. Bålbrenning med medbrakt ved eller tørrkvist fra bakken i samsvar med gjeldende lovverk.
- f. Beiting.

- g. Utsetting av saltsteiner.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende veier og stier avmerket i vernekart

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd b.
- d. Hogst av etablerte plantefelt.
- e. Merking og rydding av nye stier
- f. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- g. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- h. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- i. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og § 7 a, b, d og g.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Forskrift om vern av Torehei naturreservat, Lillesand kommune, Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur med varierte forekomster av edelløvskog, hvorav noe med urskogspreg samt innslag av lågurt-eikeskog og ospeskog. Formålet omfatter også sikre livsvilkårene for flere barlindbestander.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Lillesand kommune kommune: 66/4 og 66/5.

Naturreservatet dekker et totalareal på 669 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Lillesand kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier, stier, løyper, bruer og skilt samt andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.
- e. Merking og rydding av eksisterende stier og veier som eksisterte på vernetidspunkt.
- f. Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer i tråd med forvaltningsplan.
- g. Beiting.

- h. Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk.
- i. Utsetting av saltsteiner.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt, utenom på eksisterende traktorvei gjennom Toredalen og på sti til Røymyråsen som avmerket på vernekart.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med traktor og ATV på eksisterende traktorvei gjennom Toredalen som inntegnet på vernekartet.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd b.
- d. Hogst av etablerte plantefelt.
- e. Merking og rydding av nye stier
- f. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- g. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- h. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- i. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og § 7 a, b, d og g.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 1. desember 2017 om vern av Torehei naturreservat, Lillesand kommune, Agder med tilhørende vernekart.